

Anna Wahlgrens Barnaboken är ett vittomspännande bokverk på 762 sidor. De värdefulla passagera — för sådana finns — kunde med fördel fått plats på 100 av bokens många sidor, skriver Inga-Greta Agrell. Foto: Jan Boström.

Vet en niobarnsmamma allt om barn?

Anna Wahlgren har skrivit en stor bok om barnavård och barnuppfostran som utkommer i dag.

Boken är kategorisk och tendentiös — och medryckande och roligt skriven, vilket gör den farlig, menar Inga-Greta Agrell, som är barnpsykiater.

DET ÄR INTE varje dag man får möjlighet att ta del av en niobarnsmors erfarenheter och synpunkter. Anna Wahlgren är skönlitterär författare till åtskilliga romaner och novellsamlingar och är dessutom engagerad i samhällspolitisk debatt. Själv har hon nio barn, som hon personligen skött. Hon har författat en bok på 762 sidor, betitlad *Barnaboken* (Bonniers juniorförlag). Bokens underrubrik är: Barnavård, Barnuppfostran, 0—16 år.

Syftet med *Barnaboken* uppges vara att hjälpa föräldrar. Anna Wahlgren anser sig själv vara en god mor, och det förefaller vara riktigt.

Barnabokens förtjänster härrör framför allt från Anna Wahlgrens personliga erfarenheter. Hon satsar helt och fullt på sina barn och synes ha en mycket god kontakt med dem, oavsett vilka uppfostringsprinciper hon tillämpar.

Att gå in i detalj i denna bok på 762 sidor är ogörligt. Några citat får ge författarinns inställning i barnavårds- och uppfostringsfrågor: "Man slåss inte" gäller både barn och vuxna. "Människor slår sällan av elakhet utan av vanmakt".

"Skilj på beteende och person". (Det betyder i relation till barnen: "Jag tycker om dig men ibland inte om det du gör"). "Barn föds för att utforska, behärska och förändra verkligheten". "Jag tycker mig förstå att människor föds med tre primära drifter, som dikteras av hen-

nes strävan från första stund och livet ut: 1. Överlevnadsdriften. 2. Driften till social delaktighet. 3. Driften till utveckling". (Detta imponerar på anmädlaren som en förkortning av Maslows behovstrappa).

□ Mat mot skrik

Förtjänstfullt skriver Anna Wahlgren om vikten av att alltid ha barn under uppsikt och tillsyn — barn behöver ha en vuxen relationsperson inom räckhåll.

Om spädbarn och mat har *Barnaboken* mycket att säga. Anna Wahlgren polemiserar mot nu rådande uppfattning att spädbarn inte får bli feta. Hon rekommenderar mat som botemedel mot varje spädbarnsskrik. Hon är måhända i detta som i övriga avseenden väl så kategorisk.

Men å andra sidan ser man ju faktiskt små fettknappar till babies utvecklas till slanka sparrisar när de väl börjar springa omkring. Poängterandet av att barnskrik alltid ska botas med mat hänger sannolikt ihop med "överlevnadsdriften" i vilken suget efter mat är maktfaktor.

"Amning är ingen prestigesak". Det behöver sägas till åtskilliga kvinnor som håller på att bryta samman därför att de inte fungerar bra som ammor. En rolig formulering: "Det är inte du som går omkring med bröstet, det är bröstet som går omkring med dig". Så tänker författarinna att den ammande modern känner det ibland när hon upplever sig som ett vandrande skafferi.

Barnabokens synpunkter på vårdnads- och umgängesfrågor framför allt i skilsmässofamiljer är kloka och relevanta. De är realistiska och stämmer överens med den danska barnpsykiatern Gudrun Bruhns. (Hon som gjorde sin doktorsavhandling på skilsmässobarn för nu åtskilliga år sedan).

□ Samhällskritiken

Anna Wahlgren är kritisk mot det mesta i samhällets barnavård och mot dess representanter. Organisationer, institutioner och yrkeskärer får skäppan full. Hon börjar redan med psykoprofylaxen för gravida kvinnor. Särskilt avslappningsprogrammet anser hon helt felaktigt. BVC ska man inte bry sig om. Barnpsykiatri och barnpsykologi kan man inte lita på: Dessa discipliner går samhällssystemets ärende: "Man biter inte den hand som föder en". Anna Wahlgren uppger sig ha "läst allt om barnavård och barnuppfostran och bara blivit ännu mer rådvill". Hon anser vidare att läkare ska man akta sig för. Man får rådet att gå till flera läkare utan att tala om att man gått hos någon annan och sedan jämföra vad de olika läkarna sagt.

Givetvis ska man byta läkare, om man inte trivs med eller inte litar på den man har, anser jag. Det hör emellertid till god ton bland läkare att skicka patienten till annan specialist, om det är fråga om en sjukdom som man inte själv behärskar.

— Läkare skriver ut sömnmedel och nervmedicin helt i onödan, anser Anna Wahlgren. Vidare beskylld läkarkåren för att rutinmässigt råda föräldrarna till ett mentalt handikappat barn: "skicka bort barnet". Detta är inte riktigt. Trenden är numera tvärtom. Hur ofta hör man inte, t o m från läkare: Ett handikappat barn har samma rätt

till föräldrar, familj och hem som ett friskt normalbarn. Detta även i fall där barnet uppenbarligen skulle må bättre om det togs från föräldrahemmet.

Författarinna talar om hur en schizofren flicka blev frisk när man fick henne att skratta. En "expert" säger i ett sådant fall: Ingen schizofren botas av att skratta. Feldiagnos alltså, vem som än ställt den. En livshotande tumör gick ävenledes tillbaka, när man fick patienten att skratta. Må då??? skulle norr-länningen sagt.

Socialstyrelsens direktiv till BVC kallas av författarinna "kvalificerat struntprat". Barnledigheten anser hon innebära en "konstruerad sysslöshet". Detta innebär en motsägelse till vad hon på ett annat ställe i boken säger om hur man hela dagen är upptagen av barnavården. Om jag nu förstätt den mångordiga författarinna rätt. Hon dekreterar ävenledes att det inte finns några kolikbarn, mag-sårsmän och migränkvinnor.

□ Varnar läkarna

Före den massiva oduglighetsförklaringen av läkarkåren säger Anna Wahlgren: "Jag är inte ute efter att oduglighetsförklara läkarna, men jag vill varna dem och deras personal. Deras benägenhet att slänga ur sig obestyrkta spekulationer är förödande". Detta sista påstående kunde med fördel riktas mot författarinna själv.

Hon varnar för stimulering av barn. Att döma av hennes egen bruksanvisning beträffande barn skulle jag kunna bedöma henne som en i god mening stimulerande mor.

3—3 1/2-åringen är mogen för samlek med andra barn menar Anna Wahlgren. Enligt Gesell (amerikansk auktoritet, klassiker) som har tusentals barn i sina undersökningsserier, är barn genomsnittligt mogna för samlek i femårsåldern. Dessförinnan kan de på sin höjd leka bredvid varandra men inte med varandra.

I *Barnaboken* bagatelliseras rökningens vådor. Med illa dold stolthet talar Anna Wahlgren om att hon — ehuru storrökare — fött nio barn. Riskerna med den passiva rökningen förbigås helt.

□ Fri fostran

S k fri fostran diskuteras som motpol till den auktoritära. I första omgången framhåller författarinna att fri fostran är liktydig med obefintlig fostran — i ett senare avsnitt talas om "missförstådd" fri fostran.

Om svartsjuka bland barn: "Dispyterna får de reda ut på egen hand". Senare dekreterar hon lika kategoriskt: "Slagsmål mellan sykon skall inte accepteras".

Metoden att trösta en ledsen unge med att sätta på sig lösmustasch och spela apa tror jag inte riktigt på. Vi talar om att ta barn på allvar. Det ser jag som något mycket viktigt. Barn liksom vuxnas sorger ska inte avledas — de ska bearbetas till läkning.

Daghem har Anna Wahlgren inte något till övers för. Det är förvaring men inte vård och inte fostran. Till detta vill jag säga att min erfarenhet av många daghem har lärt mig att bland personalen där finns de som helhjärtat går in för sin uppgift med såväl kärlek till barnen som statygedigna kunskaper — men naturligtvis finns som i alla andra yrken

sådana som borde välja annan verksamhet.

Daghemmen ger dock möjlighet till val åt kvinnor som annars skulle läsas vid hemmet utan att passa för en sådan tillvaro. För många ensamstående mödrar är daghem f o enda möjligheten. Jag erinrar mig f o den välkända undersökningen av psykologiprofessorn Husén, där man ansåg sig kunna finna att det inte var kvantiteten samvaro mellan barn och föräldrar som var det väsentliga utan kvalitén på umgänget, "mötet" för att använda Anna Wahlgrens uttryck.

□ Strafftänkande

Anna Wahlgren förefaller inte riktigt ha frigjort sig från gammaldags strafftänkande. Hon talar visserligen om att man inte får behandla barn förödmjukande. Men hon berättar — inte helt utan sympati förefaller det — hur en egyptisk fader när sonen gjort sig skyldig till stöld, höll hans händer över öppen eld — visserligen med tårarna strömpande utför kinderna.

En skolpojke ertappas av en lärare med att kissa i en papperskorg. Läraren låter honom göra korgen ren men dessutom två andra korgar. Förödmjukelsen av det påbäckade straffet förts inte av att läraren sedan hyggligt håller tyst med saken.

Strafftänkandet påminner mig om min barndom, då björkriset på bara stjärten hörde till god uppfostran. Det var en neslig bestraffning. Även om den straffande modern med delinkventen liggande med bar bakdel över hennes knän ömt förklarade att "det gör mer ont i mammas hjärta än i din stjärt", väckte "risbastun" inte ånger men väl hat.

Att barn i görligaste mån ska ta konsekvenserna av ett icke önskat beteende är självklart, liksom att de ska gottgöra efter förmåga, men nog ser jag det som väsentligt att de konsekvenser barnet får ta är logiska och rimliga.

Anna Wahlgren talar om att sykon som slåss ska tvingas att krama varandra. Det kramen är inte bara värdeless — den är direkt skadlig. Den kan underblåsa ett hat som kanske aldrig slocknar.

Anna Wahlgren vill förstärka sammanhållning, beskydd och hjälp, ansvar, samarbete, ömhet, omtanke, uppriktighet, hänsyn.

Hon vill förhindra revirtänkande, slagsmål, avundsjuka, bråk, skvallar, illojalitet, missunnsamhet, hänsynslöshet.

Det mesta av respektive uppräknigar är lätt att instämma i. Det hade dock varit lämpligt att klargöra vad hon menar. Hon använder en nomenklatur utan definitioner, vilket lätt gör att man missförstår henne. Vad menar hon t ex med "bråk"? Tidigare i texten har hon sagt att man inte ska blanda sig i barnens dispyter. Beträffande skvaller vill jag framhålla att det liksom självmordsdemonstration och självmordshot innebär ett nödropp, som helt enkelt inte får klinga ohört.

□ Statistik?

I avdelningen 0—16 år hade det varit värdefullt att få dokumenterat hur Anna Wahlgren fått materialet till sin redogörelse för respektive åldrar. Bygger uppgifterna på statistik eller har hon dragit slutsatser på studiet av egna nio barn?

Definitioner saknas genomgående i *Barnaboken*. Man skulle haft lättare att tillgodogöra sig Anna Wahlgrens ordflöde om hon givit åtminstone någon form av stipulativ definition: När jag använder mig av det eller det ordet menar jag... Exempel på sådana ord är trauma, traumatisk, symbios, hysterisk, staus quo, erektion, regrediera, Jante-lagen.

□ Farlig

Barnaboken är ett vittomspännande bokverk. Författarinna är kategorisk, tendentiös, pretentiös och mångordig. De värdefulla passagera — för sådana finns — kunde med fördel fått plats på 100 av

bokens många sidor. Anna Wahlgren är en skicklig stilist. Hon kan konsten att skriva medryckande, spirituellt och roligt, vilket gör hennes bok farlig.

Hennes utfall mot de visserligen ojämnna och många gånger bristfälliga samhälleliga hjälp- och informationsorganen är ägnade inte att hjälpa, ge stöd, utan hellre att skapa och öka ångest och osäkerhet hos hennes medmänniskor.

Litteraturförteckningen är mager för att vara till ett så pretentiöst verk som *Barnaboken*, särskilt som författarinna säger sig ha läst "allt" om barnavård och barnuppfostran.

Inga-Greta Agrell